

**MEDIA
KUNST**
>>> DAG
16 NOVEMBER • MIMIK DEVENTER

Magazine

Mediakunst: wat is dat?

Inhoud

Bekijk de aftermovie!	3
Inleiding: Kunstenaars zetten technolgie in om de wereld een beetje mooier (door: Michiel Bos)	4
Artistiek verzet tegen Instagramadvertenties (door: Stephanie Luka)	6
Resultaten	8
Media die helpen om de veranderende wereld te begrijpen (door: Leonieke Pieket Weeserik)	14
Waar kun je terecht?	17

Dit eenmalige digitale magazine is een uitgave naar aanleiding van de mediakunstdag die op 16 november 2022 werd gehouden in Mimik in Deventer. Tijdens deze middag konden leerkrachten, cultuuraanbieders en studenten uit Overijssel kennis maken met verschillende kunstenaars en vormen van mediakunst. De vraag wat mediakunst nu eigenlijk is en op welke manier deze nieuwe kunstvorm een plek kan krijgen in het (basis)onderwijs stond centraal. In dit magazine blikken we terug, delen we resultaten van de worksops, laten we enkele kunstenaars aan het woord en hebben we een klein overzicht van waar je terecht kunt met vragen en ideeën voor mediakunst in het onderwijs.

Bekijk de aftermovie!

Tijdens de mediakunstdag hebben De Mannen Zonder Pak een aftermovie voor ons gemaakt:

(<https://youtu.be/J877XffTXIQ>)

Inleiding: Kunstenaars zetten technologie in om de wereld een beetje mooier te maken

Michiel Bos, Projectleider en kunstdocent

Multimedia, ik geloof dat ik er een haat-liefde verhouding mee heb. Er zijn namelijk best wat dingen te noemen om er op af te dingen. Zo bekruipt me toch altijd een bepaald soort ongemak als ik kinderen met hun gezichten op hun schermen geplakt zie, of nog erger: ouders die meer bezig zijn met hun hun telefoon, dan met hun kind. En dan hebben we het nog niet gehad over de invloed van grote technologiebedrijven met hun bubbel-versterkende algoritmes, of onze impact op het milieu door alle cloud-opslag. Het is een bijmaak van multimedia die ik maar moeilijk weg krijg. Hoe verder de techniek zich ontwikkelt én hoe dichter het ons op de huid komt, hoe meer we van onszelf en van de ander verwijderd lijken.

Naast deze bedenkingen heb ik vooral ook veel liefde voor multimedia! Die is alleen maar

verder aangewakkerd tijdens het organiseren van de Mediakunstdag. Alleen al tijdens de voorbereidingen kwamen allerlei kunstenaars voorbij met supergave ideeën. Een rijkdom aan mogelijkheden voor expressie en het vertellen van verhalen, die exponentieel lijkt toe te nemen. De manier waarop kunstenaars de technologische ontwikkelingen op de voet volgen en eigen maken, of beter gezegd "toe-eigenen", geeft mij de hoop dat deze technologie ook ingezet kan worden om de wereld juist beter en mooier te maken.

Want technologie is in zichzelf natuurlijk neutraal, het gaat erom wat we er als mens mee doen. En laten we dan alsjeblieft met z'n allen naar de kunst kijken! Want als je ziet wat daar allemaal gebeurt, dan weet je opeens waarom bepaalde technieken op aarde zijn. Dan word

"In een wereld waar technologie de mens steeds dichtermader, kan kunst ons helpen om men te blijven en technologie als instrument voor het goede in te zetten."

je uitgenodigd om na te denken over vragen en dilemma's die nieuwe technologieën met zich meebrengen. Je gaat je afvragen wat het onderscheid is tussen technologie en de mens en wat het verschil is tussen massaproductie en originaliteit.

Mijn ervaring als kunstdocent is dat een goede kunstzinnige opdracht met een iPad de kinderen leert om eigenaar te blijven van de eigen ideeën. Ze leren dat ze met hun aandacht, creativiteit en wilskracht de baas kunnen blijven over devices die maar al te vaak ontworpen zijn om

de baas over onze aandacht te worden.

De Mediakunstdag was een middag waarop mediakunstenaars, studenten, kunstdocenten en leerkrachten bij elkaar kwamen om zich te verwonderen én om in gesprek te gaan. Met dit digitale Magazine blikken we terug op de Multimediakunstdag met korte interviews, resultaten en adressen waar je terecht kunt met (beginnende) lesideeën.

Artistiek verzet tegen Instagramadvertenties

Stephanie Luka

Als fervent gebruiker van sociale media wil ik me niet te druk maken om het feit dat mijn persoonsinformatie wordt verkocht aan adverteerders en dat algoritmes bepalen wat ik zie en like. Naast sociale mediagebruiker ben ik echter ook kunsteducator. Samen met andere sociale mediagebruikers heb ik onderzoek gedaan naar constructieve, artistieke vormen van verzet. Kunnen we antikapitalistische poëzie maken van advertentieteksten?

Instagram groeide tussen september 2017 en december 2021 uit tot een platform met 800 miljoen naar een platform met twee miljard actieve gebruikers. De app is in bezit van Meta, die o.a. Facebook, Instagram en Whatsapp beheert, stuk voor stuk populaire, sociale platforms die overal ter wereld gebruikt worden. Niet alleen gebruikers zijn enthousiast over Instagram, ook bedrijven en marketeers zien veel kansen om hun doelgroep hiermee te bereiken.

Tegelijkertijd lezen jongeren steeds minder tijdschriften, luisteren minder radio of kijken minder naar de reguliere televisie. Hierdoor zijn de conventionele dragers van (commerciële) advertenties minder effectief om deze doelgroep te bereiken. Bedrijven moeten zich aan deze veranderingen aanpassen. Om steeds beter in te kunnen spelen op onze wensen, verzamelen digitale platforms informatie over ons gebruik. Dit is niet enkel en hoofdzakelijk in het belang van de gebruiker; platforms verdienen geld met de verkoop van persoonlijke informatie aan adverteerders. Dit stelt bedrijven in staat advertenties te ontwikkelen die ons 'persoonlijk' aanspreken en inspelen op onze behoeftes.

Subversieve advertentiepoëzie
Het startpunt voor mijn masteronderzoek was een open oproep via verschillende socialemediakanalen om twintig Instagramadvertenties met mij te delen. Mijn Facebookvrienden, Instagram- en Twittervolgers reageerden erop en deelden hem in hun eigen netwerk. Alleen

al door het verzamelen van deze advertenties bleek bij respondenten een vorm van bewustwording te ontstaan. Beth stuurde met haar advertenties een disclaimer mee: 'pre-warning, it seems most are food-related, apparently that's all I look at on here'. Toen ik haar vroeg of dit haar al eerder was opgevallen, zei ze van niet. Op de ontvangen advertentieteksten paste ik de cut-up techniek van Burroughs en Gysin toe. Met deze literaire collagemethode worden

zinnen en woorden in een bestaande tekst van elkaar losgetrokken en in een andere volgorde bij elkaar gebracht. Ik koos voor deze techniek omdat het een creatieve en interactieve manier is om in dialoog te treden met tekst en betekenis. Ik gaf de advertentieteksten aan elke respondent terug in de vorm van een gedicht.

De advertentieteksten kregen een nieuwe, subversieve betekenis in de gedichten. Deze

SECRET ENERGY

Tech-wise traveller, you. Why don't you go back? Go back outside, online, go wherever, dream; the matrix is waiting for you. Every future you've visited is remote, the same, without foundation. Dubious chemicals make timeless money. A vague statement will never change the world! We need the world to start breathing sharp, mystical air. Can we control history, language, every screen? No – not forever, but the answers reveal that we can be free.

Gedicht van advertentieteksten, 2022

interventie en de gesprekken die ik naar aanleiding hiervan met respondenten heb gehad, sluiten niet alleen aan bij mediawijsheid, maar ook bij burgerschap, omdat er vragen over persoonsvorming aan ten grondslag liggen: Wie ben ik? Wat wil ik? Wat willen anderen van mij? Wat is mijn boodschap, wat zijn mijn wensen en waarden? Waar deze vragen een aantal jaren geleden nog los van internet gesteld en beantwoord konden worden, is dat

sinds de opkomst van sociale media vrijwel onmogelijk. In een tijd waarin onze online- en offline-identiteiten onlosmakelijk met elkaar verweven zijn en sociale mediaplatforms en de manier waarop we deze gebruiken nog altijd in ontwikkeling zijn, is het des te belangrijker om deze vragen te blijven stellen. <<<

Resultaten

Tijdens de mediakunstdag op woensdag 16 november konden de deelnemers aan verschillende workshops meedoen. Hieronder vind je een aantal toffe, inspirerende resultaten die we graag met je willen delen.

Resultaten:

Smartlap en AI

Samen met de mensen van Setup hebben deelnemers met behulp van hun AI-programma om smartlappen te genereren teksten voor liedjes gemaakt.

SETUP is een platform voor iedereen die geïnteresseerd is in de fusie van technologie en cultuur. Sinds de oprichting in 2010 maken ze met kunstenaars en ontwerpers de gevolgen van technologische ontwikkelingen tastbaar.

De liefde van mijn leven in de supermarkt
Noëlle, Luna & Smartlappen AI

Ik liep door de Albert Heijn
Boven m'n hoofd zie ik de grijze wolken weer,
auf moeder in ruil voor 't volk omhoog te zeuren op oneindig.
Even kan me niet schelen wat er moet gezegd, dus vind nu maar geluk dat is Neeeee!

Ik liep door de Albert Heijn
Liefste, hoe vole ik me daarom?

Ik liep door de Albert heijn
we houden van bier, ja we houden van bier jaap!
Straks is het nooit wat uit het eenzame hoedje op te proppen staat
Oooohh jaaaaaap dan maak je me warm, we gaan zo lekker zitten!

Ik was op zoek naar de liefde van mijn leven in de supermarkt
De meeste danseres zongen voor haarnet, waarin ze niets kon vermoeden
maar nu ben ik hier ook alleen (t is een omhels).

ik was op zoek naar jaap maar kon hem niet vinden
Hij stond in het snoepen schap
Hij lachte maar niet op het juiste spoor
Hij kon altijd niet weerloos naar het koude koord

En op het juiste spoor ik kon het niet weerloos zingen
Voor niets was het zo niet weerloos
Ik zou het zo niet weerloos zingen

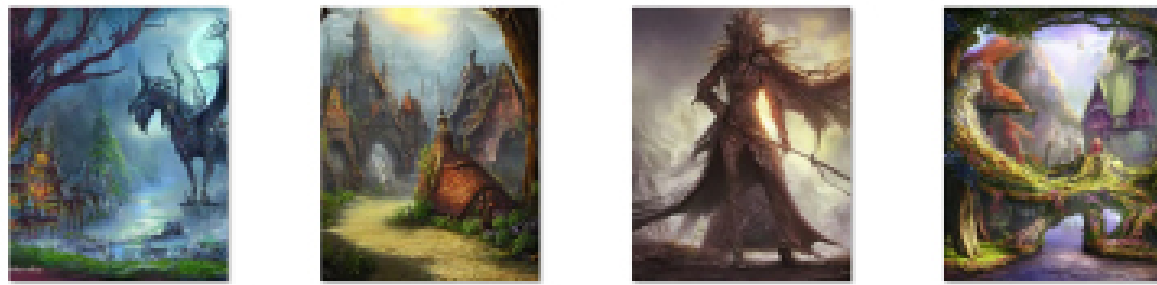
En ik zou het zo niet weerloos zingen
dagen we niet op het juiste spoor
dagen we niet op het juiste spoor

Ik heb het niet weerloos zingen zingen
ik zou het niet weerloos zingen

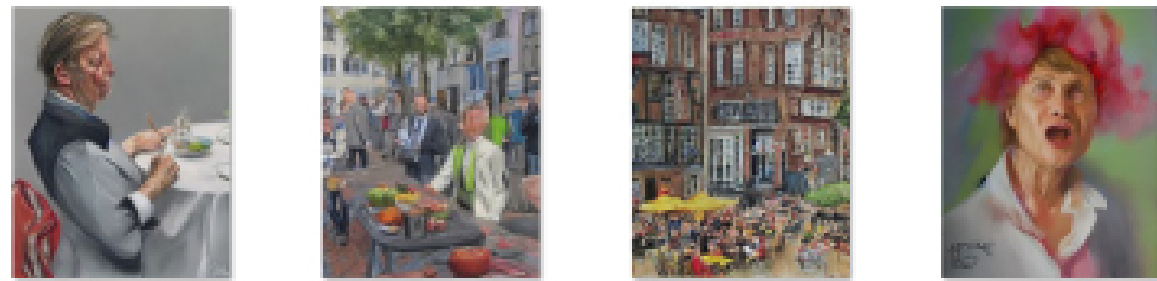
ik was op zoek naar jaap maar kon hem niet vinden
Hij stond in het snoepen schap
Hij zag zijn liedjes maar niet voor hem
Hij kon niet vinden maar zijn liedjes maar niet voor hem

Vervolgens konden de deelnemers met behulp van image-generator Starry-AI een 'album-cover' genereren. Daarvoor kozen de deelnemers een zin uit hun tekst en voerde die in bij de Starry-AI. Deze image-generator maakte er vervolgens vier afbeeldingen bij.

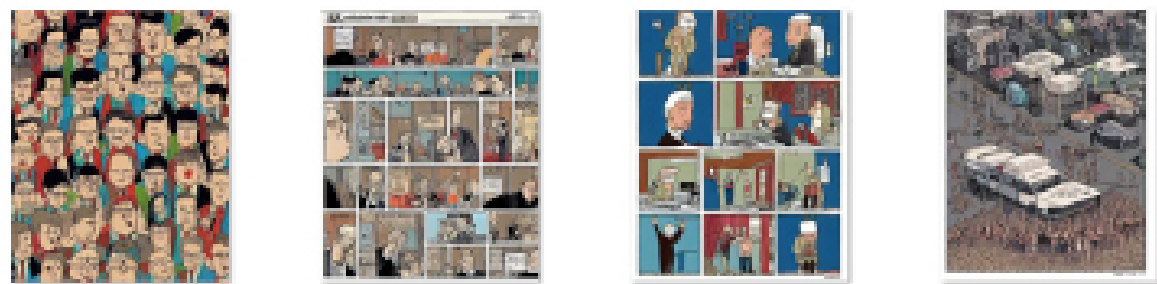
'Ik voel me gelukkig vandaag'

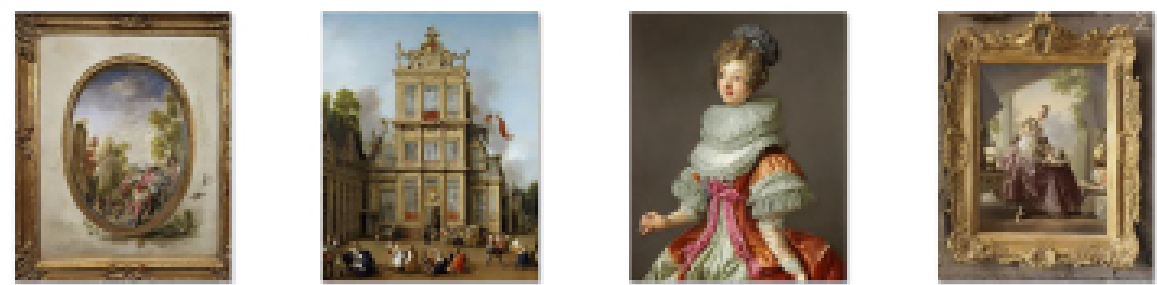
'Ik moest je achterlaten in de polonaise'

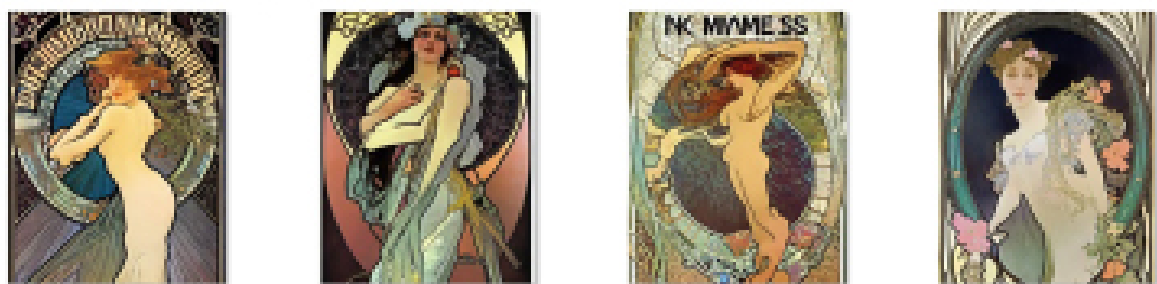
'Ik kan het nog steeds niet geloven'

'Dit zal de laatste keer zijn dat ik je zie'

'Ik mis je, waarom dans je niet meer met mij?'

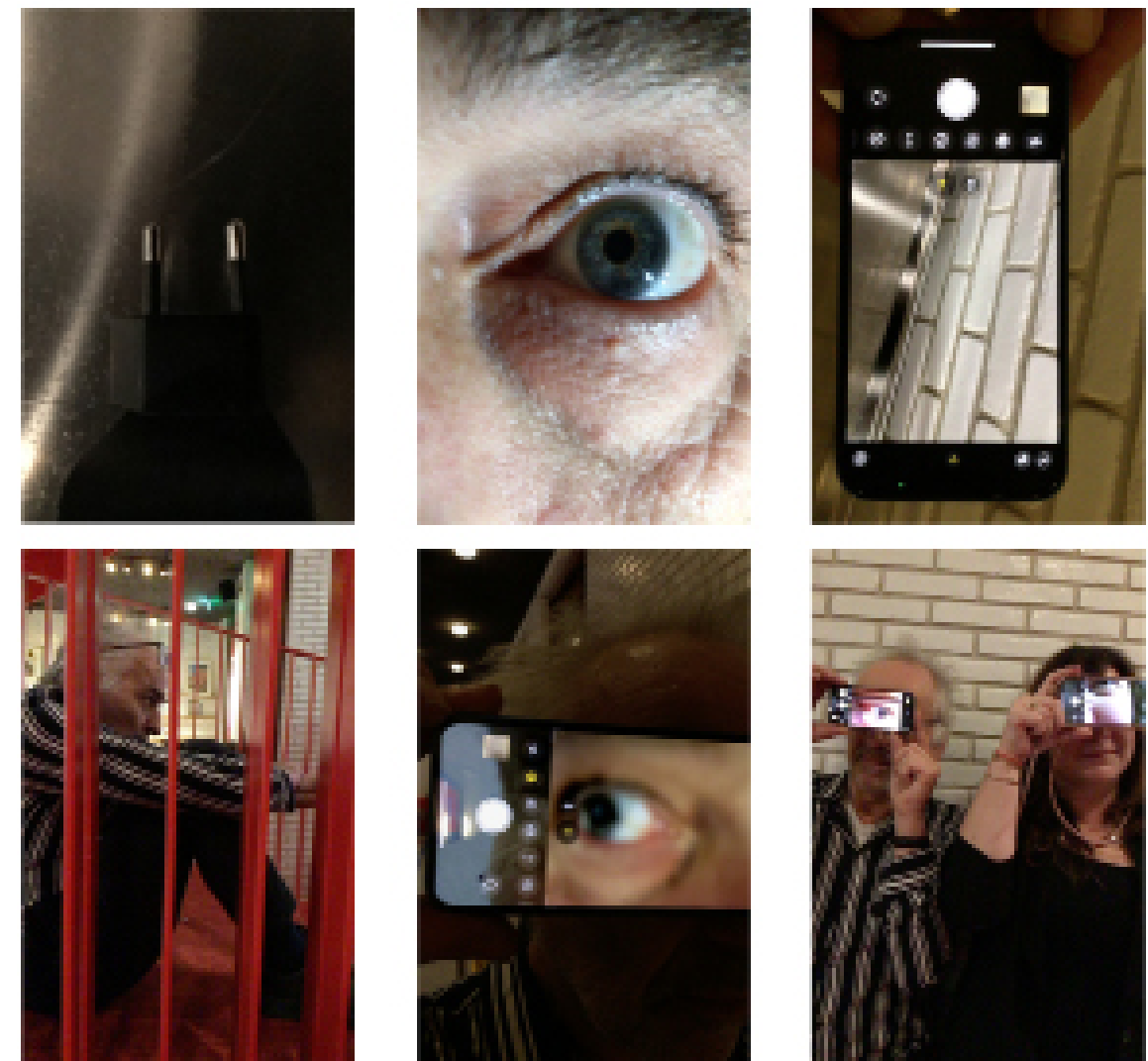
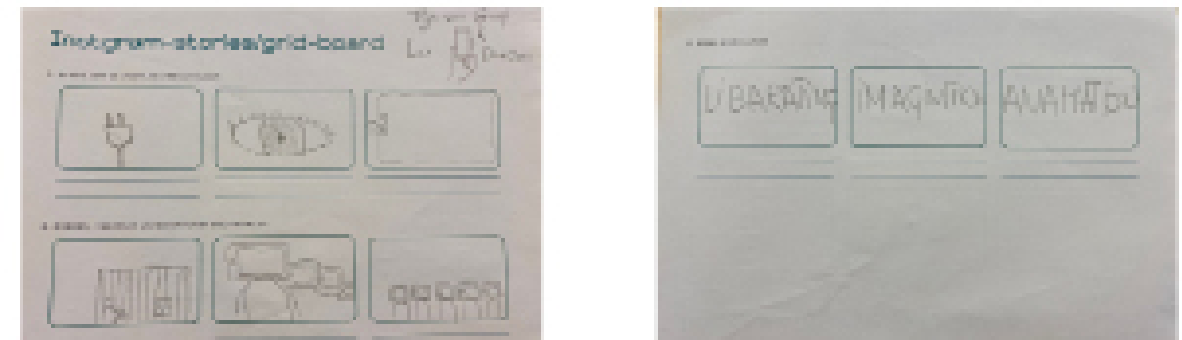

Resultaten:

Storytelling op nieuwe media

Filmhub oost heeft de workshop deelnemers een eigen instastory laten maken. Filmhub oost is de aanjager van film- en beeldeducatie in Gelderland en Overijssel en wil onder andere nieuwe manieren van (educatief) story telling onder de aandacht brengen. Hoe doe je dat, wat heb je daarvoor nodig, waar moet je aan denken enz. Een mooi voorbeeld van kunstzinnige educatie story, gemaakt door Jongsma en O'Neil is: his name is my name: <https://youtu.be/cnvW6zSPwmg>
Op Insta te vinden onder hisnamemyname

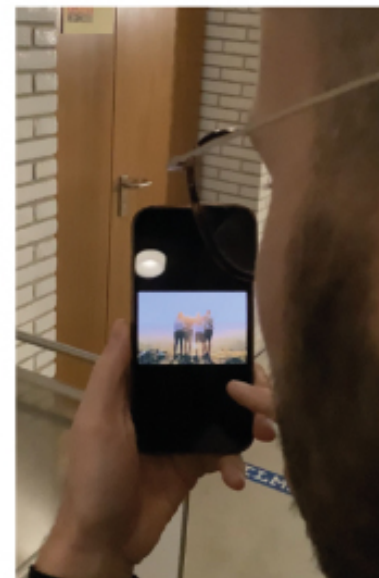
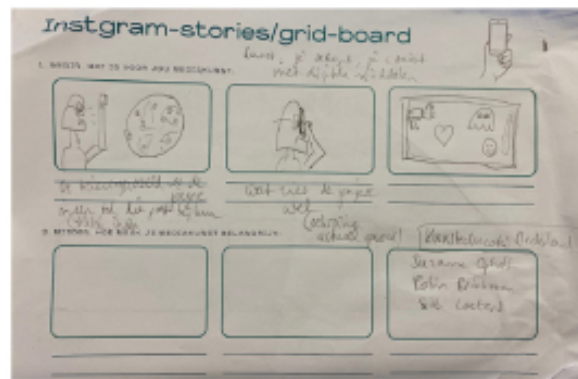
Resultaat van: Tijn van Gurp en Lex Prinzen:

Resultaten:

Storytelling op nieuwe media

Resultaat van: Suzanne Ophoff, Robin Brinkman, Sil Loeters:

Resultaten:

Leafde

LEAFDE is een (mobiele) Augmented Reality installatie waarin 'het recht van de plant' centraal staat. Kunstenaar Ton Nieuwenhuis onderzoekt met LEAFDE hoe het verhaal van planten ingezet kan worden om de relatie met de mens te onderzoeken. Tijdens de Mediadag op 16 november dachten studenten, docenten, mediakunstenaars en andere geïnteresseerden mee over de inzet van LEAFDE in

Eén van de ideeën die tijdens de Mediadag is ontstaan, is dat groepjes leerlingen voor de duur van een week een plant verzorgen. Aan de hand van het verhaal van de plant bedenken de leerlingen welke behoeftes deze plant heeft. Dit kunnen behoeftes zijn zoals water en zonlicht, maar een plant kan bijvoorbeeld ook de behoefte hebben dat er dagelijks mee wordt gepraat. De leerlingen maken een verzorgingsplan en houden de ondernomen acties bij in een logboek. Aan het eind van de week is er een plantenpresentatie waarin de groepjes hun bevindingen presenteren.

Een ander idee is om een plantenpubliek te vormen, waarbij de planten allen kijken naar eenzelfde (theatrale) gebeurtenis die zich voordoet. De leerlingen beschrijven wat de plant vanuit zijn/haar/diens perspectief gezien heeft. Tijdens het bespreken van de verhalen zal blijken of de planten dezelfde gebeurtenis, verschillend hebben ervaren.

Naast bovenstaande ideeën werd ook geopperd om een chatbot aan de installatie toe te voegen, waardoor er een gesprek tussen de plant en mens kan ontstaan. De mogelijkheid van een indirect vertelperspectief maakt het volgens de aanwezigen gemakkelijker om in de klas dieper in te gaan op ingewikkelde thema's die nu spelen. Denk aan inclusiviteit, bestaansrecht en meervoudige perspectieven. Al deze ideeën vormen een rijke bron voor de ontwikkeling van de lesmiddelen voor LEAFDE.

Media helpen om de veranderende wereld beter te begrijpen

Leonieke Pieket Weeserik

Leonieke Pieket Weeserik studeerde in 2006 af aan ArtEZ als mediakunstenaar. In 2022 behaalde zij haar Master of Arts met het onderzoek 'The possibility of a future'. Leonieke haar werk laat zien hoe met behulp van media op zoek gegaan wordt naar persoonlijke antwoorden op grote maatschappelijke vraagstukken.

Tijdens de mediakunstdag waren er twee mediawerken van haar te zien: 'Underneath the surface' en 'Upstream'. Hieronder volgt een inkijkje in haar manier van werken.

"In de zomer van 2021 werd er een periode van droogte en hitte voorspeld. Ik besloot met mijn gezin noordwaarts te gaan. Tijdelijk dan, om de grootste hitte te ontlopen.

De opwarming van de aarde is iets wat terugkeert in mijn werk als artistiek onderzoeker, zoals hoe jongeren denken over de toekomst en klimaatangst (The possibility of a future, 2022), maar ook steeds vaker in mijn werk als kunstenaar.

Terwijl ik met mijn gezin het landschap van Noorwegen aan het verkennen was, kwam ook daar in het nieuws dat het warmer was dan ooit. De eigenares van onze Airbnb vertelde dat er normaal gesproken in de bergen slecht weer was rond deze tijd. Nu was de sneeuw bijna helemaal gesmolten.

Tegelijkertijd speelde in het nieuws de discussie rondom commerciële reizen naar de maan (Elon Musk, Jeff Bezos, etc.) en werd er gesproken over het eigenaarschap van de maan en andere planeten als deze gekoloniseerd zouden worden.

In mijn werk kies ik intuïtief waarmee ik wil werken. Het hoeft niet perfect te zijn, liever nog een beetje imperfect. Door onmogelijkheden schep ik kaders.

Met behulp van meerdere programma's en apps ga ik knippen, editen en bewerken totdat het klopt.

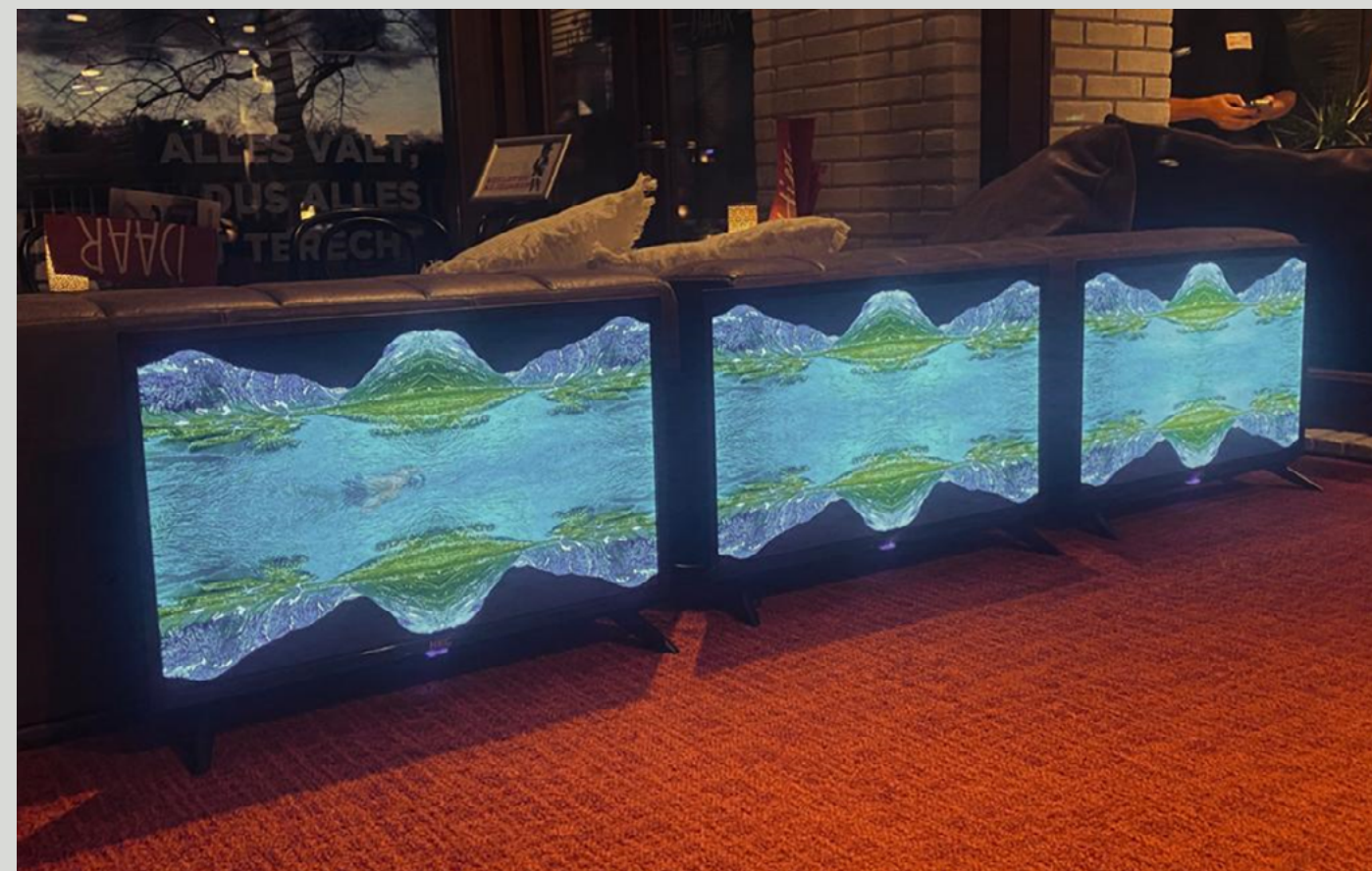
'Underneath the surface'

'Underneath the surface' staat voor opwarming van de aarde (smeltwater, de indruk dat de zwemmer in warm water zwemt door zijn naaktheid), het koloniatiegedrag van de mens (van het ene scherm naar het andere) en het negeren, infiltreren en consumeren van onze aarde (de herhaling, het onderwater zwemmen en het maakbare landschap).

'Upstream'

In een ander werk dat ik heb gemaakt uit het bronmateriaal van deze tijd, ben ik uitgegaan van de eigenschappen van het bestaande beeld. Ik had op mijn telefoon een kort filmpje van een waterval. De kracht van het water en het vinden van een weg langs rotsen en land schappen werden het uitgangspunt, waarmee ik een nieuwe vorm aan dit samenspel wilde geven. Gaandeweg kwam ik tijdens het maakproces van kiezen en bewerken achter het feit dat de eigenschappen van het beeldmateriaal vooral menselijke eigenschappen representeerden en dat ik keuzes voornamelijk daarop heb gebaseerd. Een reflectie op mens en maatschappij. Ook hier gaven technische beperkingen juist mogelijkheden.

"Ook hier gaven technische beperkingen juist mogelijkheden."

Afbeelding: Underneath the surface, drieluik moving image collage, MIMIK 16-11-2022

Voor de Mediakunstdag heb ik voor deze twee werken gekozen omdat het bezoekers de veelzijdigheid van media-kunst kan laten zien. Je kan in het technische aspect duiken, experimenteren en ontdekken. Je kan het gebruiken om te reflecteren op een maatschappelijke manier, kritisch, persoonlijk maar bovenal is het voor bijna iedereen toegankelijk. Je hebt er namelijk weinig voor nodig. Zo kan je gebruik maken van gratis apps en uitzoeken wat bij jou past. Media-kunst kan mijns inziens zowel analoog als digitaal. Je kan een streep tekenen en die laten bewegen, of een algoritme programmeren die dit voor je doet. Je kan een fysieke installatie bouwen of een virtuele ruimte creëren. De mogelijkheden zijn oneindig. <<<

Je kan meer over Leonieke en haar werk vinden op: www.remember-the-future.nl.

Afbeelding: Upstream, moving image collage, MIMIK 16-11-2022

Levendige verhalen met Storyscope

De StoryScope is ontwikkeld door Doremiek Lamain en Karen Smid en was ook aanwezig tijdens de Mediakunstdag. In het pop-upmuseum konden bezoekers naar hartenlust experimenteren met het bijzondere apparaat. De StoryScope is een computer, een projector en een theater in één!

Zowel Leafde als de StoryScope zijn ontwikkeld dankzij Cross-Tic en Tetem. In Cross-TIC worden kunstenaars en cultuurmakers die in Twente (willen) wonen en werken geselecteerd voor verschillende crossmediale ontwikkelingstrajecten. Zij kunnen deelnemen aan onderzoeken, producties, intensieve ontwikkeltrajecten en collectieve activiteiten. <https://cross-tic.nl/>

Filmpje over de StoryScope: <https://youtu.be/W5eE-xGHA1c>

Waar kun je terecht?

Als je naar aanleiding van dit magazine of de mediakunstdag ideeën voor het onderwijs begint te krijgen, maar je weet nog niet zo goed hoe je die zou kunnen vormgeven en met wie, dan kun je in Overijssel terecht bij verschillende partijen die je graag willen verder helpen.

Hieronder hebben we er een aantal voor je verzameld. Ze hebben allemaal hun eigen specialiteit en staan allemaal klaar om jou te helpen om je ideeën verder te ontwikkelen, te helpen vormgeven

Je bent welkom bij:

Filmhub Oost

Filmhub Oost is de aanjager van film- en beeldeducatie in Gelderland en Overijssel. Wij adviseren, ondersteunen en inspireren organisaties in Gelderland en Overijssel over film- en beeldeducatie. We zijn verbinder, wegwijzer en aanjager voor het onderwijs én het culturele veld. We doen er alles aan om ervoor te zorgen dat beeldeducatie past binnen jouw lessen en/of cultureel aanbod en niet andersom.

Website: <https://filmeducatie.nl/hub-oost>

Je bent welkom bij:

Tetem

Aan leerkrachten die graag zélf aan de slag willen met digitale cultuur, maaktechnieken en ontwerp bieden we als Tetem de mogelijkheid om in het Fablab te trainen. Ga aan de slag met 3D printers, lasercutters, borduurmachines, Virtual Reality, Artificial Intelligence en robotica en verzorg met uitleen-techniek je eigen lessen.

Website: <https://tetem.nl>

Je bent welkom bij:

Rijnbrink

Als Rijnbrink proberen we de vraag van onderwijs in de 21 kleine gemeenten in Overijssel te koppelen aan verrassend en kwalitatief goede cultuureducatie uit de provincie. Daarnaast bieden we trainingen, regelingen, onderzoek en symposia voor het veld. Zo kunnen we altijd kijken hoe we voor onderwijs en makers in ons netwerk de juiste verbindingen kunnen leggen.

Website: <https://www.rijnbrink.nl>

Je bent welkom bij:

Stadkamer

De adviseurs cultuureducatie van Stadkamer in Zwolle kunnen meedenken op allerlei vlakken, zoals jouw plan 'onderwijsproof' maken of het vinden van financiering. Ze zijn verbinder tussen cultuur-aanbieders en Zwolse scholen en bieden een uitgebreid scholingsprogramma. Bovendien heeft Stadkamer Centrum een Medialab dat gebruikt kan worden op afspraak.

Website: <https://stadkamer.nl/cultuureducatie>

Andere toffe plekken voor Mediakunst

in Overijssel:

Overzicht van Techniek in Overijsselse Bibliotheken: <https://rijnbrink.magzmaker.com/dashboard/bibliotheek-en-techniek/>

Het Makersplein Bibliotheek Deventer: <https://www.bibliotheekdeventer.nl/de-bibliotheek/gebruikruimtes/crea-techniek-op-het-makersplein-.html>

Fablab in Hardenberg: <https://www.fablabhardenberg.nl/>

Fablab in Enschede: <https://www.fablabenschede.nl/>

Hackerspace Tkkrlab in Enschede: <https://tkkrlab.nl/>

GameLab in Enschede: <https://gamelaboost.nl/>

Planetart in Enschede: <https://www.planetart.nl/>

Sickhouse in Enschede: <https://www.sickhouse.nl/>

XR-Lab van Saxion: <https://www.saxionxrlab.com/>

De mediakunstdag en dit magazine zijn mogelijk gemaakt door:

